

Berichten uit 1810

Nik de Vries

Als we de Bossche krant van 1810, doorlezen, valt op dat er veel officiële berichten, vooral van overheidswege, in staan. Rutger de Graaf heeft er in zijn proefschrift Journalistiek in beweging al op gewezen dat er tussen 1813 –het eerste jaar dat hij onderzocht heeft- en 1829 vooral veel overheidszaken in de krant staan. Dat blijkt dus drie jaar eerder ook al het geval te zijn. Overigens: niet alles wat in de krant stond, kwam van de overheid, zoals uit onderstaande voorbeelden moge blijken.

De voorbeelden ter illustratie komen uit de Bossche krant Journal du Département des Bouches du Rhin, uitgegeven tot oktober 1810 door J.P. Hoffers, daarna door H. Palier et Fils en P. Arkesteijn. De krant is tweetalig, Frans en Nederlands, logisch, omdat Nederland bezet is door de Fransen.

Op 14 september lezen we: "De Thesaurier der Stad 's Hertogenbosch zal, namens den Heer Maire van gemelde Stad, op Zaterdag den 22 September 1810, des 's morgens ten 11 uren, in een der vertrekken van het Stadhuis, in het openbaar aanbesteden, het leveren van 300 TONNEN TURF en 300 GANGEN STEENKOLEN. De voorwaarden dezer aanbesteding leggen te leezen bij den Klerk G. NEEFS, in de Vuchterstraat."

Ook particulieren maken graag reclame. Op 5 oktober staat de volgende advertentie in de krant: "TOT NARIGT VAN DEN REIZIGER> Word aan een ieder bekend gemaakt, als dat alle Donderdagen en Zondags 's morgens, in het Keizershof bij VAN BOEKEL, afrijd eenen Postwagen van 's Bosch naar Maastricht, alwaar 's anderendaags omtrent middag zal aankomen. De Reizigers zullen hier door het genoegen hebben, om bij wintertijd den tweeden dag van 's Bosch te Aaken of te Luik te kunnen arriveeren. Den Postmeester van de linie tusschen Maastricht en 's Bosch, H.P. BONHOMME."

Er zijn ook in die tijd goede mensen, gezien de volgende mededeling op 9 november: "De Chirurgijn Major van het militaire Hospitaal binnen 's Hertogenbosch, bied zich aan, om alle minvermogende Vrouwen, welke zijnen dienst als Vroedmeester noodig hebben, voor niets te bedienen. Hij woont ten Huize van den Heer Rulo, in de St. Jorisstraat."

Tot slot: AOW of pensioen bestond niet, getuige de volgende advertentie op 23 november: "Eene bejaarde JUFVROUW, van den Hervormden Godsdienst en voorzien van zeer goede Getuigschriften, zag zich gaarne geplaatst als Huishoudster of Jufvrouw van Gezelschap, tegen eene geringe belooning – Onderrigting verlangende, kan men dezelve met gefrankeerde Brieven bekomen bij H. Palier en Zoon, in 's Bosch, bij wien een assortiment van Fransche Regtsgeleerde Werken voorhanden en de Lijst gratis te bekomen is." Een merkwaardige combinatie van een personeelsadvertentie en een commerciële. Zou de juffrouw daarom haar advertentie gratis hebben mogen plaatsen?

Boschlogie 1990 - 2010, een persoonlijke impressie

Rob Hoogeboom

Het is niet vanzelfsprekend maar toch ook weer niet zomaar uit de lucht komen vallen. De Boschlogie cursus viert in 2010 haar 20-jarig bestaan. De voedingsbodem is gelegd tussen 1960 en 1985. Voor mij als doorgewinterd Boschloog een aanleiding om deze voorgeschiedenis en mijn eigen belevenissen op papier te zetten. Je bent Boschloog, maar wat doe je ermee?

Wie kent het verhaal niet. Structuurplannen, demping Binnendieze, oprichting Beter Bestuur met daaropvolgend Raadsgroepering Knillis, oprichting Boschboom en Kring Vrienden van 's-Hertogenbosch. Enkele gebeurtenissen die plaatsvonden in de jaren 1960-1970. De Bosschenaar wordt zich meer en meer bewust van in wat voor bijzondere stad hij vertoeft en wil daar graag meer over weten. De jaartallen, de personen, de gebouwen. Gelukkig is deze geest al aanwezig geweest, denk aan de boeken van Martien Coppens, Van Sasse van Ysselt, Van Lanschot, Kees Spierings en Carel Teulings.

In 1978 verscheen het eerste deel Bossche Bouwstenen van de Kring onder redactie van Peter-Jan van der Heijden. Het was het eerste van negen. Men werkte toe naar het jaar 1985, het jaar dat de stad 's-Hertogenbosch haar 800-jarig bestaan ging vieren. Eind 1984, begin 1985 is de Kring gestart met een cursus Stadsgids. Eén van die Stadsgidsen van het eerste uur is Jan Masselink en deze kan nog altijd met trots zijn speld laten zien. Zijn kennis en verzameling van de stad doen mij als Boschloog verbleken, een eredoctoraat Boschlogie komt hem wel toe. Ik ben ook één van die personen waar het historische en heemkundige gevoel voor de stad rond 1984/1985 is gaan leven. Na een vaartocht in september 1985 over de Binnendieze met gids Ben Vogel heeft de stad mij geheel omarmd met haar vestingmuren. Mijn fotocamera werd mijn onafscheidelijke vriend en meteen vanaf het begin liet ik aan familie en vrienden trots mijn foto's zien. Zo kweek je nog meer liefde en een stevige bodem voor een vervolg van historisch besef. In de jaren daarna leerde ik vooral in café Janus en Bet in de Karrenstraat heel wat mensen kennen die hun Bossche hart op de juiste plaats hadden. Het Kringhuis lag er 100 meter vandaan en werd ook voor mij een vaste ontmoetingsplaats.

Boschlogie geboren

Een andere bijzondere locatie is de Knillispoort. Daar werd door Coen Free, Peter-Jan van der Heijden en Nort Lammers begin 1990 gesproken over een manier om "kennis over de stad en liefde voor de stad" over te brengen op een groter publiek. Zo zag de cursus Boschlogie het levenslicht. Tot op de dag

van vandaag georganiseerd door het Koning Willem I College in samenwerking met de Kring Vrienden en het Stadsarchief. Het woord Boschlogie is bepaald door Coen Free. Ik hoorde er begin 1990 van, meldde mij aan en zocht naar medeleerlingen. En zo begon op 15 september 1990 de eerste cursus Boschlogie met 14 onderwerpen verdeeld over 10 locaties. Men wist een keur aan inleiders te strikken die vol passie hun kennis van de stad overbrachten. Op 15 december 1990 mochten ik en 52 anderen ons certificaat in ontvangst nemen. Zelf vond ik het zo geweldig dat ik een visitekaartje liet maken met daarop de tekst "Afgestudeerd Boschloog".

Tijdens de cursus werden de deelnemers nog enthousiaster dan ze al waren, vooral door de grote inzet van de inleiders. Ook bij de cursisten was een van de eerste vragen: "Wat ga je nou doen met die kennis?" Ik doe er heel veel mee. Gastenboeken, brieven en e-mails worden door mij ondertekend met Boschloog en op mijn visitekaartje staat ook nog altijd Boschloog vermeld. Het geeft altijd stof tot praten. Verder ga je meer boeken lezen en kopen en voor je het weet krijg je een heuse verzameling. Dit was ook de aanleiding om, na een oproep van Frans Teulings,

op de Ledenvergadering van de Kring in 1991 de werkgroep Verzamelaars op te richten. Want wat doe je nou met je Bossche verzameling, hoe ga je verzamelen en hoe kun je deze kennis delen. De anderen van het eerste uur waren Jo Hendriks, Sjef Beekwilder en ondergetekende. De naam van deze werkgroep werd al gauw veranderd in Verzamelaars Hertog Jan.

En nu verder

De honger was nog niet gestild. De Boschlogen van 1990 wilden meer met Boschlogie gaan doen en men begon te werken aan een vervolg. Op 17 september 1994 begon deel II met een hernieuwde kennismaking in de lokalen van het MBO college aan de Sportlaan. Men ging nu dieper in op diverse onderwerpen. Op 17 december 1994 mocht ik het certificaat Boschlogie II in ontvangst nemen. Kopieën van beide certificaten zijn zelfs opgenomen in het bestand van personeelszaken bij mijn werkgever. Want zeg nou zelf, een certificaat Boschlogie geeft toch veel eerder gesprekstof dan een diploma Cum Laude van de TU in Eindhoven. Wat meer waarde heeft laat ik even in het midden.

In ieder geval loop ik ook letterlijk te koop met Boschlogie. Een aantal stropdassen met Binnendieze taferelen en een met een verzameling van Bossche ansichten valt altijd wel op bij een feestje of receptie. De roep om nog meer Boschlogie werd steeds luider. Natuurlijk heel leuk maar je moet wel de mensen hebben die dit ook nog willen organiseren. En warempel, zo ontving ik augustus 1997 een brief met de koptekst "Boschlogie III komt eraan". In het najaar van 1997 werd ermee gestart. Dit is niet meer een algemene cursus, maar men kan kiezen uit specialistische modules. Intussen liepen Boschlogie I & II als een trein en de eerste wachtlijsten kondigden zich aan.

Mijn eerste module begon op 8 november 1997, over het Bossche dialect, gegeven door Harry van den Berselaar. Het getuigschrift voor de aantekening van een doorlopen module Boschlogie III was toen overigens nog niet voorhanden, dat volgde pas enkele maanden later. Tot nu toe heb ik al 28 modules Boschlogie III gevolgd. Sommige modules hebben een langer staartje gekregen, zoals de Vestingwerken, de Bossche Kelders, de Molens en het Beleg 1629. Het zijn zelfsturende werkgroepen geworden. Degene die Vestingwerken heeft gevolgd noemt zich dan ook Vestingsboschloog en gaat een keer per jaar naar een speciale bijeenkomst. De module Molens heeft geleid tot een werkgroep Molens onder de vleugels van de Kring. Er is een Stichting Herbouw Molens van 's-Hertogenbosch opgericht, evenals een Vereniging Vrienden van de molens van 's-Hertogenbosch. Deze gaan zich inzetten voor het terugplaatsen van minstens een (klimaat)molen langs de stadswallen. Achter de schermen is men druk doende met het schrijven van een lijvig boek over de historie van de Bossche molens. In een wat kleiner formaat wordt ook gewerkt aan een boek over de Rosmalense molenhistorie.

B

Zo bestaat ook al enige jaren het Bossche keldergenootschap. Dit onderzoekt en bezoekt minstens een keer per jaar de Bossche kelders. Mede dankzij de modules Natuur rondom 's-Hertogenbosch, Beleg 1629 en Vestingwerken van Rob de Vrind en Charles Limonard is Stichting De Groene Vesting opgericht. Die heeft tot doel het zichtbaar en leefbaar maken van de Linie 1629. Dit onder meer met een wandel- en fietsroute, introduceren van streekproducten zoals Liniebier 1629.

Op internet is Boschlogie ook niet weg te denken. Men maakt eigen websites wat men als Boschloog meemaakt. Maar Boschlogen zoeken naar meer wegen om elkaar te ontmoeten. Zo startte eind 1999 het Boschlogiecafé in de Knillispoort. In april 2001 presenteerde ik een lezing namens en over de werkgroep Verzamelaars Hertog Jan. Het Boschlogiecafé heeft helaas niet lang mogen bestaan, want ook hier geldt: men moet ook mensen hebben die er zich voor kunnen en willen inzetten. Misschien een idee voor de latere lichtingen Boschlogen om dit een doorstart te geven.

Nog meer cursussen

Wat menig Boschloog verbaasde was dat er door Bossche gemeenteburgemeesters soms onjuiste beslissingen zijn of worden genomen. De vraag of die ambtenaren niet verplicht een cursus Boschlogie zouden moeten gaan volgen werd dan ook vaak gesteld. Tijdens de bijeenkomst van de 1000ste Boschloog in het stadhuis op 15 april 2000 is deze vraag gesteld door Nort Lammers. Om maar meteen de daad bij het woord te voegen werd aan burgemeester Rombouts en zijn vrouw een cursus Boschlogie I aangeboden. Het zoemde rond in de stad en tijdens de carnavalsoptocht in 2003 kon men op de wagen van CV Nooit Op Tijd Thuis een mooie pop met het boek Boschlogie voor

ambtenaren zien. Misschien gaf dit wel de doorslag want in het najaar van 2003 startte er inderdaad een pilot Boschlogie voor ambtenaren. De eerste volwaardige cursus volgde al snel in het najaar van 2004. Boschlogie voor raadsleden en ambtenaren, kortweg RAMBO, voorziet in een behoefte en heeft een vervolg gekregen in 2005. De enthousiaste werkgroep RAMBO staat onder leiding van Jac Biemans.

Wie de jeugd heeft heeft de toekomst. Er was al langer sprake om ook op de basisschool iets te doen met Boschlogie. Hiervoor hebben onder anderen Marjon van Rooij en Kok de Bekker het initiatief genomen en in het najaar van 2000 volgde de eerste JEUBO ofwel Jeugd Boschlogie, in de vorm van een pilot, op basisschool Het Bossche Broek. Vanaf 2004 is JEUBO officieel van start gegaan. JEUBO wil geschiedenis (be)leefbaar maken voor kinderen. Leerlingen van groep 8 van de deelnemende basisscholen kunnen 'Poorter' worden van 's-Hertogenbosch als zij de diverse opdrachten naar behoren hebben afgewerkt. Hertog Hendrik komt hoogstpersoonlijk de oorkondes overhandigen die bij het poorterschap behoren. In het najaar van 2007 was de start van een nieuwe loot: Boschlogie voor inburgeraars, kortweg InBo genoemd. De eerste 20 allochtonen die deelnamen kwamen uit landen als Irak, Japan en Burundi. De deelnemer uit Irak was zo blij dat die de ambassadeur van zijn land had uitgenodigd voor de uitreiking van de certificaten.

In 2005 is de 1500ste Boschloog en in 2009 de 2000ste Boschloog gehuldigd. In dit tempo is met Boschlogie 25 jaar in het verschiet de 2500ste Boschloog zeer nabij.

Zoals ik begon wil ik ook graag eindigen: Je bent Boschloog maar wat doe je ermee?.

Met dank voor hun inbreng: Gerrie Spierings-Hoogeboom en Nort Lammers

Foto's Rob Hoogeboom